

GRYPA PTAKÓW

INFORMACJA DLA POPULACJI OGÓLNEJ ORAZ OSÓB ZAWODOWO NARAŻONYCH NA KONTAKT Z CHORYMI ZWIERZĘTAMI

GRYPA PTAKÓW jest chorobą wirusową, wywołaną przez wirusy grypy typu A, która dotyka w głównie ptaki (zarówno drób jak i ptaki dzikie).

Zakażenia ptaków mogą być wywoływane przez wirusy grypy wysoce zjadliwej (ang. *Highly Pathogenic Avian Influenza* – HPAI) np. A(H5N1)) oraz wirusy o niskiej zjadliwości (ang. *Low Pathogenic Avian Influenza* – LPAI).

Wirusy HPAI, szczególnie podtyp H5, są szeroko rozpowszechnione wśród ptactwa dzikiego w Europie. W ostatnich latach identyfikuje się także zakażenia A(H5N1) m.in. u ssaków dzikich np. fok, niedźwiedzi, lisów, wydr oraz ssaków futerkowych na fermach hodowlanych np. lisów i norek, czy u kotów domowych.

Występowanie

Niektóre wirusy HPAI mogą powodować ciężką chorobę u ludzi, np: A(H5N1), A(H5N6) i A(H7N9) ze śmiertelnością do 50%.

Jak dotąd zakażenia ludzi wirusami HPAI są rzadkie (w praktyce ograniczone do Azji i Afryki, od 2023 r. także Ameryki). Od 2003 r. na świecie stwierdzono mniej niż 1000 przypadków zakażeń człowieka wirusami podtypu H5N1. Przypadki dotyczyły osób narażonych bezpośrednio na kontakt z zakażonym ptactwem, chorym lub martwym, albo ze skażonym wirusami środowiskiem.

Pomimo dużej liczby przypadków grypy ptaków wśród drobiu hodowlanego i dzikiego ptactwa w UE (w tym w Polsce) jak dotąd nie zidentyfikowano w regionie UE infekcji objawowej u ludzi.

Wirusy grypy ptaków krążące wśród ptactwa w Europie są dobrze zaadaptowane do ptasich gospodarzy, ale od kilku lat w materiale genetycznym tych wirusów odnotowywane są mutacje, które mogą zwiększać ich potencjał zoonotyczny (tzn. ryzyko zagrożenia dla zdrowia człowieka).

W ostatnich latach identyfikuje się zakażenia A(H5N1) m.in. u ssaków. W 2024 r. zidentyfikowano kilka łagodnie przebiegających zakażeń u ludzi na farmach bydła mlecznego w kilkunastu stanach USA. W gospodarstwach tych zidentyfikowano zakażenie u bydła.

Zakażenie

Możesz zakażyć się wirusem grypy ptaków, jeśli:

- masz bliski, bezpośredni kontakt z zakażonymi żywymi/padłymi ptakami, ew. zakażonymi ssakami,
- masz kontakt z wydalinami i wydzielinami zakażonego drobiu/dzikich ptaków oraz zanieczyszczonymi powierzchniami np.:
 - dotykasz chorych/martwych ptaków, podczas uboju/utylizacji tusz ptaków,
 - dotykasz powierzchni skażonych wirusem w gospodarstwie,

- masz kontakt z aerozolem powstającym podczas oczyszczania pomieszczeń gospodarstwa itp.
- masz kontakt z surowym mięsem ptaków zakażonych pozyskanym poza nadzorem weterynaryjnym (ubój, patroszenie i porcjowanie mięsa w domowych warunkach, „mokre targi w Azji”).
- Nie odnotowano zakażenia ludzi wirusem grypy ptaków drogą pokarmową.
- Nie odnotowano transmisji zakażenia z chorego człowieka na inne osoby.

Wirusy grypy ptaków giną w temperaturze 60-70°C (ulega on zniszczeniu w wyniku pasteryzacji). W zbiornikach wodnych, często zakażonych przez ptaki wodne, wirus zachowuje zakaźność nawet przez 4 dni w 22°C i ponad 30 dni w 0°C.

Zakażenie wirusami grypy ptaków u ludzi wywołuje objawy podobne do objawów „zwykłej” grypy. Są to:

- gorączka lub stan podgorączkowy
- złe samopoczucie
- bóle głowy
- bóle mięśni, stawów
- kaszel
- ból gardła
- zapalenie spojówek
- duszność
- biegunka
- objawy neurologiczne

Ocena ryzyka ECDC, WHO i CDC co do wpływu wirusów grypy ptaków na zdrowie ludzi:

- ryzyko zakażenia dla populacji ogólnej oceniane jest jako niskie,
- ryzyko zakażenia dla osób zawodowo czy w inny sposób mających kontakt z ptactwem/innymi zwierzętami oceniane jest jako niskie do umiarkowanego.

Zalecenia

Jeśli masz kontakt z ptakami (żywymi lub martwymi) lub innymi zwierzętami albo podróżujesz do regionów, w których odnotowuje się przypadki zachorowań na grype ptaków u ludzi:

- unikaj bezpośredniego kontaktu z drobiem chorym, padłym ptactwem dzikim oraz przedmiotami, na których znajdują się ślady ptasich odchodów,
- unikaj dotykania chorego lub martwego ptactwa bez zabezpieczenia w środki ochrony osobistej (zawsze zakładaj: fartuch/kombinezon, rękawice, maski ochronne FFP3, gogle, ochraniacze obuwia, czepek na głowę),
- stosuj rutynowe zasady higieny osobistej takie jak: częste mycie rąk ciepłą wodą z mydłem, w szczególności po przyjeździe do domu, przed przygotowaniem/spożywaniem posiłku, po kontakcie ze zwierzętami, po skorzystaniu z toalety itd.,
- unikaj bliskiego kontaktu z osobami chorymi,

Wytyczne dla hodowców/właścicieli i pracowników ferm zwierząt oraz dla osób mających kontakt ze zwierzętami wrażliwymi na zakażenie wirusami grypy ptaków – przed sezonem infekcyjnym

Występowanie

Grypa to ostre wirusowe zakażenie dróg oddechowych, wywoływane przez wirusy grypy. Co sezon występują fale epidemiczne, dotykające znaczną część społeczeństwa - zakażenia występują najczęściej w okresie od października do kwietnia, a szczyt zachorowań w Polsce przypada od stycznia do marca.

Grypa powoduje zachorowania u ludzi w każdej grupie wiekowej i zawodowej. Pomimo tego, że u zdrowych osób rzadko dochodzi do poważnych powikłań, osoby w grupach ryzyka mogą bardzo ciężko chorować. Corocznie rejestrowane są również zgony z powodu grypy.

Wirus grypy jest bardzo zaraźliwy, przenosi się szybko i łatwo drogą kropelkową podczas mówienia, kichania, kaszlu lub poprzez kontakt z zanieczyszczonymi powierzchniami.

Zwierzęta tj. ptaki i niektóre ssaki również chorują z powodu wirusów grypy. Wśród ptactwa rozpowszechnione są wirusy grypy ptasiej typu A, natomiast dane epidemiologiczne wskazują na możliwość wystąpienia zakażeń wirusami grypy różnych typów również u ssaków. Dlatego szczepienia przeciwko grypie sezonowej u osób mających kontakt ze zwierzętami jest niezwykle istotne w zapobieganiu powstawania nowych mutacji wirusów grypy

Zalecenia:

- szczep się corocznie przeciw grypie przed sezonem infekcyjnym – optymalnie w okresie od września do grudnia – jest to najskuteczniejsza metoda uniknięcia zachorowania na grypę i związanych z nią powikłań
- jeśli nie możesz zaszczepić się przed sezonem infekcyjnym – szczepienie możesz wykonać w dowolnym momencie przez cały sezon epidemiczny
- jeśli jesteś zawodowo narażony na kontakt ze zwierzętami - szczep się na regularnie przeciw grypie sezonowej - szczepienie to może zmniejszyć ryzyko powstawania nowych wariantów w tym odzwierzęcych, wirusów grypy w organizmie człowieka oraz uchronić przed ciężkim przebiegiem zakażenia (rekomendacja WHO oraz ECDC)
- zawsze stosuj rutynowe zasady higieny osobistej takie jak: częste mycie rąk ciepłą wodą z mydłem, a w przypadku gdy nie jest to możliwe użyj środka dezynfekującego na bazie alkoholu - zmniejsza to ryzyko zakażenia przenoszonego przez ręce zanieczyszczone wirusami grypy
- w czasie kaszlu lub kichania zakryj usta i nos chusteczką oraz natychmiast wyrzuć zużytą chusteczkę do kosza; gdy nie masz chusteczki kasłaj lub kichaj w zgięcie łokcia
- jeśli jesteś zawodowo narażony na kontakt ze zwierzętami (jesteś: lekarzem weterynarii, hodowcą drobiu albo zwierząt futerkowych, pracownikiem ogrodu zoologicznego, dokonujesz uśmiercania chorych zwierząt, wykonujesz dezynfekcję pomieszczeń gospodarczych, jesteś myśliwym, zajmujesz się ochroną dzikich ptaków itp.) - stosuj odpowiednie środki ochrony osobistej w czasie wykonywania pracy (w szczególności fartuchy/kombinezony, rękawice, maski ochronne FFP3 i gogle, ochraniacze obuwia, czepki na głowę) – unikniesz przeniesienia drobnoustrojów ze zwierząt na ludzi i odwrotnie
- unikaj bliskiego kontaktu z chorymi osobami i zwierzętami

- jeśli pojawią się u Ciebie objawy takie jak: wysoka gorączka, dreszcze, bóle mięśni/kości i stawów, uczucie osłabienia, katar, kaszel, ból gardła, nudności/wymioty, biegunka czy objawy neurologiczne - zgłoś się do lekarza, jeśli miałeś kontakt z chorymi zwierzętami - poinformuj lekarza, podczas leczenia pozostań w domu, unikaj skupisk ludzi i masowych zgromadzeń.

Więcej informacji

Tutaj znajdziesz więcej informacji nt. grypy oraz zakażeń wirusami grypy ptaków i zalecanej profilaktyce:

- <https://www.gov.pl/web/gis/grypa-sezonowa>
- <https://szczepienia.pzh.gov.pl/szczepionki/grypa/>
- <https://www.gov.pl/web/gis/obowiazek-zapewnienia-szczepien-ochronnych-przez-pracodawce--informacja>
- <https://www.gov.pl/web/gis/szczepienie-przeciwko-grypie-profilaktyka-na-start>
- <https://www.gov.pl/web/gis/grypa-ptakow>
- <https://www.wetgiw.gov.pl/nadzor-weterynaryjny/grypa-ptakow>
- <https://www.piwet.pulawy.pl/komunikaty/3>